

Sygn. akt I ACz 2201/15

POSTANOWIENIE

Dnia 8 grudnia 2015 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Górczanowska

Sędziowie: SSA Jerzy Bess (spr.)

SSA Regina Kurek

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2015 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. W.

przeciwko Skarbowi Państwa – Wojewodzie (...)

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 27 lipca 2015 roku, sygn. akt I C 173/13

postanawia:

1. oddalić zażalenie;
2. nie obciążać powoda kosztami postępowania zażaleniowego.

SSA Jerzy Bess SSA Barbara Górczanowska SSA Regina Kurek

Sygn. akt I ACz 2201/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Krakowie odrzucił pozew.

W uzasadnieniu swojego orzeczenia podał, że w niniejszej sprawie powód domaga się odszkodowania za szkodę podlegającą na utracie prawa własności nieruchomości składającej się z działek nr (...) obręb(...) K.. Powód był bowiem właścicielem nieruchomości składającej się z działki nr (...) obręb (...) b. gm. kat. P. i decyzją z dnia 1 grudnia 1994 r. Kierownika Urzędu Rejonowego w K. nr (...)nieruchomość ta została wywłaszczona (pkt 1 tej decyzji) i przyznano powodowi odszkodowanie w kwocie 1.788.360.400 zł (starych) (pkt 2 decyzji).

Następnie, decyzją z dnia 9 grudnia 2009 r. nr (...)Wojewoda (...) stwierdził nieważność pkt 1 decyzji Kierownika Urzędu Rejonowego z dnia 1 grudnia 1994 r. nr (...)o wywłaszczeniu działki nr (...), obr. (...) b. gm. kat. P. – w zakresie w jakim nieruchomość wywłaszczona odpowiadała obecnym działkom nr (...) obr. (...) jednostka ewidencyjna(...). W pkt 2 decyzji Wojewoda (...) stwierdził wydanie z naruszeniem prawa pkt 1 decyzji Kierownika Urzędu Rejonowego z dnia 1 grudnia 1994 r. nr (...)o wywłaszczeniu działki nr (...), obr.(...), b. gm. kat. P. – w zakresie w jakim nieruchomość wywłaszczona odpowiada obecnym działkom nr (...) obr. (...), jednostka ewidencyjna (...). W pkt 3 decyzji Wojewoda (...) stwierdził nieważność pkt 2 decyzji Kierownika Urzędu Rejonowego w K. z dnia 1 grudnia 1994 r. nr (...)o ustaleniu na rzecz J. W. odszkodowania z tytułu wywłaszczenia działki nr (...), obr.(...), b. gm. kat. P. w wysokości 1.788.360.400

zł (starych). Następnie Minister Infrastruktury decyzją z dnia 23 sierpnia 2010 r. nr (...) utrzymał w mocy decyzję Wojewody (...).

Następnie, decyzją z dnia 26 lutego 2015 r. (...) Starosta (...) zobowiązał powoda J. W. do zwrotu na rzecz Gminy K. zwaloryzowanego odszkodowania w wysokości 594.145,30 zł. w związku z decyzją Ministra Infrastruktury z dnia 23 sierpnia 2010 r. utrzymującą w mocy decyzję Wojewody (...) z dnia 9 grudnia 2009 r. (...) orzekającą w pkt 3 o stwierdzeniu nieważności pkt 2 decyzji z dnia 1 grudnia 1994 r. Kierownika Urzędu Rejonowego w K. nr (...), tj. w zakresie ustalenia odszkodowania w wysokości 1.788.360.400 zł (starych).

W uzasadnieniu tej decyzji organ wskazał, że pomimo stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 1 grudnia 1994 r. jedynie w części odnoszącej się do aktualnych działek nr (...) obr. (...) jedn. ew. K., nie było podstaw do orzeczenia zobowiązaniu J. W. jedynie do zwrotu części odszkodowania a to dlatego, że cały pkt 2 decyzji z dnia 1 grudnia 1994 r. został uznany za nieważny. Organ wskazał, że w takim stanie rzeczy zgodnie z art. 132 ust. 3a u.g.n. powstaje obowiązek zwrotu odszkodowania, mimo że strona została pozbawiona własności części swojej nieruchomości. Zwrócił jednak uwagę, że zgodnie z art. 129 ust. 5 pkt 3 u.g.n. w sytuacji tej decyzję o odszkodowaniu wydaje starosta, gdyż nastąpiło pozbawienie praw do nieruchomości bez ustalenia odszkodowania, a obowiązujące przepisy przewidują jego ustalenie.

Sąd Okręgowy w tym stanie rzeczy stwierdził, iż droga sądowa jest w niniejszej sprawie niedopuszczalna. Powód na podstawie decyzji z dnia 1 grudnia 1994 r. utracił wprawdzie prawo własności nieruchomości składającej się z działek nr (...) obręb (...) K., a wobec stwierdzenia nieważności całego rozstrzygnięcia w przedmiocie odszkodowania za w/w nieruchomość nie ma ustalonego prawa do odszkodowania. Tym niemniej – w ocenie Sądu Okręgowego - art. 129 ust. 5 pkt 3 u.g.n. przewiduje drogę administracyjną dla rozstrzygnięcia w przedmiocie odszkodowania za szkodę polegającą na utracie prawa własności nieruchomości bez ustalenia za to odszkodowania i przyjąć należy, że uregulowanie to stanowi dla sytuacji gdy nie doszło do stwierdzenia nieważności rozstrzygnięcia o wywłaszczeniu (a taka sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie w odniesieniu do nieruchomości składających się z obecnych działek nr (...) obr. (...)), ale stwierdzono nieważność całego rozstrzygnięcia w przedmiocie odszkodowania, *lex specialis* w stosunku do przepisu art. 160 k.p.a. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 sierpnia 2004 r.). Zdaniem Sądu Okręgowego istnienie w tym zakresie drogi administracyjnej wyklucza, zgodnie z art. 2 § 3 k.p.c. właściwość sądów powszechnych, czyli drogę sądową w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. W realiach niniejszej sprawy nie ujawniły się natomiast żadne okoliczności, z których wynikałoby, że organy administracji uznały się za niewłaściwe do orzekania w przedmiocie odszkodowania dla powoda, co zgodnie z art. 199⁽¹⁾ k.p.c. stanowiłoby negatywną przesłankę odrzucenia pozwu. Sąd Okręgowy podkreślił, że sam powód złożył wniosek o wydanie decyzji orzekającej od odszkodowaniu w trybie administracyjnym.

Przedmiotowe postanowienie zaskarżył zażaleniem powód, zarzucając mu:

1. naruszenie art. 160 k.p.a. poprzez jego niezastosowanie w sprawie i uznanie, iż droga postępowania cywilnego w tej sprawie jest niedopuszczalna,
2. niewłaściwe zastosowanie art. 199 k.p.c. poprzez odrzucenie pozwu.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty powód wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

W uzasadnieniu zażalenia powód wskazał, że pozew złożył po kilkukrotnym wzywaniu Urzędu Miasta K. do zapłaty odszkodowania, zaś podstawą jego żądania jest art. 160 k.p.a., co powszechnie przyjmuje się w orzecznictwie. Powód podał, że droga sądowa jest dopuszczalna, jeżeli strona opiera swoje roszczenia na zdarzeniach prawnych, które mogą stanowić źródło stosunków cywilnoprawnych. Wskazał też, że skoro jego kilkukrotne wezwania o wypłatę odszkodowania kierowane do Urzędu Miasta K. pozostawały bez odpowiedzi, znaczy to, że organy administracyjne uznały się za niewłaściwe do rozpoznania tej sprawy.

W odpowiedzi na zażalenie strona pozwana wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Rację ma bowiem Sąd Okręgowy, że w tym konkretnym układzie faktycznym, który występuje w niniejszej sprawie – mianowicie w sytuacji, w której na skutek stwierdzenia nieważności decyzji o wywłaszczeniu jedynie w odniesieniu do części działek, z których składa się wywłaszczona nieruchomości, strona została pozbawiona własności pozostałych z tych działek, a jednocześnie stwierdzono nieważność decyzji wywłaszczeniowej co do całości jej wyrzeczenia dotyczącego odszkodowania – strona ta ma prawo domagać się przyznania jej odszkodowania za wywłaszczenie w trybie postępowania administracyjnego, na podstawie art. 129 ust. 5 pkt 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami (t.j.: Dz. U. z 2015 r., poz. 782 ze zm.).

W tej konkretnej sytuacji w istocie, jak stwierdził Sąd I instancji, wskazany przepis stanowi swoistą *lex specialis* w stosunku do art. 160 § 1 k.p.a. w brzmieniu sprzed dnia 1 września 2004 roku. Zgodnie z art. 129 ust. 5 pkt 3 u.g.n. starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, wydaje odrębną decyzję o odszkodowaniu, gdy nastąpiło pozbawienie praw do nieruchomości bez ustalenia odszkodowania, a obowiązujące przepisy przewidują jego ustalenie. Jak wskazał Wojewódzki Sąd Administracyjny w K. w wyroku z dnia 13 grudnia 2013 roku, sygn. akt II SA/Kr 960/13 (Legalis nr 877315) przepis ten – ze swej istoty – ma stanowić prawną podstawę i kształtować kompetencje określonego organu do ostatecznego uregulowania zobowiązań Państwa związanych z przejściem, choćby w przeszłości, własności nieruchomości. „Obowiązującym przepisem” w jego rozumieniu nie jest zaś jedynie art. 21 ust. 2 Konstytucji RP (zgodnie z którym wywłaszczenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem), ale też szczególna materialnoprawna podstawa orzeczenia o odszkodowaniu, to jest art. 128 u.g.n.. Zgodnie z § 1 wskazanego przepisu wywłaszczenie własności nieruchomości, użytkowania wieczystego lub innego prawa rzeczowego następuje za odszkodowaniem na rzecz osoby wywłaszczonej odpowiadającym wartości tych praw.

Podkreślenia przy tym wymaga, że zgodnie z utrwalonym w ostatnich latach w orzecznictwie sądów administracyjnych poglądem, art. 129 ust. 5 pkt 3 u.g.n. ma zastosowanie także do stanów faktycznych powstałych przed wejściem w życie u.g.n. (por. np. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie z dnia 28 października 2009 roku, sygn. akt II SA/Rz 385/09, LEX nr 573846).

Powód ma więc prawo w trybie administracyjnoprawnym dochodzić odszkodowania za utratę własności działek (...) - to zaś jest podstawą faktyczną jego pozwu. Stwierdzenie nieważności decyzji wywłaszczeniowej w części dotyczącej odszkodowania ma bowiem ten skutek, że odszkodowanie ustalane jest na nowo, na podstawie art. 129 ust. 5 pkt 3 u.g.n. Tym samym zasadnie Sąd Okręgowy stwierdził, że wyklucza to, stosownie do treści art. 2 § 3 k.p.c. drogę sądową dla dochodzenia przez niego swojego roszczenia, co prowadzi do wniosku, że pozew należy odrzucić na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Nie można się przy tym zgodzić z zawartą w zażaleniu argumentacją na temat tego, że organy administracji publicznej uznały się za niewłaściwe w niniejszej sprawie. Za takie uznanie nie można bowiem przyjąć pism z Urzędu Miasta K. (który notabene nie jest organem administracyjnym) stanowiących odpowiedź na kierowaną do niego przez powoda korespondencję jeszcze w toku sprawy w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji wywłaszczeniowej. Co ważne, powód sam przyznał, iż sprawa z jego wniosku opartego o art. 129 ust. 5 pkt 3 u.g.n. jest w chwili obecnej w toku.

Mając na uwadze powyższe zażalenie uznać należy za nie zasadne, w związku z czym należało je oddalić, na zasadzie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. W przedmiocie wniosku strony pozwanej o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego Sąd Apelacyjny zdecydował o nie obciążaniu nimi powoda – na zasadzie art. 102 k.p.c. Przepis ten dotyczy sytuacji, gdy okoliczności danej sprawy powodują, iż obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu poniesionymi przez przeciwnika jest trudne do pogodzenia z poczuciem sprawiedliwości czy z zasadami współżycia społecznego. Jak wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, odnosi się to do sytuacji skomplikowanych problemów prawnych dotyczących istoty sporu albo konieczności uzyskania orzeczenia sądowego bądź precedensowego charakteru powództwa, czy też sprawy o szczególnym znaczeniu dla strony, jak na przykład

dążenie do uzyskania środków utrzymania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2010 roku, sygn. akt II CZ 22/10, LEX nr 1360228). Problem występujący w niniejszej sprawie nie należy do oczywistych, na co wskazywać może chociażby okoliczność, że ani Sąd I instancji, ani strona pozwana reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, przez dwa lata toczenia się sporu nie dostrzegły podstaw do odrzucenia pozwu. Nie można więc zasadnie twierdzić, że powód nie miał podstaw do przypuszczenia, iż dla jego roszczenia przysługuje droga sądowa. Nadto stwierdzić należy, że żądanie powoda co do zasady jest słuszne i znajduje oparcie w przepisach, nadto, biorąc pod uwagę wartość działek, których własności został pozbawiony, jak również fakt orzeczenia wobec niego obowiązku zwrotu równowartości otrzymanego w 1994 roku odszkodowania, żądanie to musi mieć dla niego szczególne znaczenie. Względy te sprawiają, iż w ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie nie należy go obciążać kosztami procesu związanymi z postępowaniem zażaleniowym.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak na wstępie, na podstawie powołanych przepisów.

SSA Jerzy Bess SSA Barbara Górczanowska SSA Regina Kurek